

Доброволен пенсионен фонд - заслужава ли си

в. Капитал, Стр. 58,59, 20.09.2024

Заделянето на средства за старини е важно на фона на задъхващата се пенсионна система.

Доброволните фондове са вариант, който обаче върви със своите плюсове и минуси.

Постиганата доходност и най-вече таксите им засега не предполагат те да са най-атрактивната инвестиционна възможност.

Когато стане въпрос за пенсионното осигуряване, хората често се обърват—колко от удържките им от заплатата отиват за пенсия, колко от останалата част е в задължителен частен фонд.

Да—думата е "задължителен“ —по закон от трудовия доход на всеки роден след 31 декември 1959 г. се удържат всеки месец по 14.8%, които отиват в държавния НОИ, и 5% в частен универсален пенсионен фонд. Това важи за най-масовата трета категория труд, а за първа и втора отиват още 7, или 12% се превеждат и в професионален фонд, с които да се подсигури ранното пенсиониране. Вноската в частен фонд трябва да компенсира спада при държавната осигуровка, която за родените преди 1960 г. е общо 19.8, но отива изцяло в държавния осигурителен институт.

Има обаче и една трета група—на желаещите да отделят допълнителни средства за своята пенсия на доброволен принцип. Такава възможност дават доброволните частни фондове (ДПФ), които се предлагат от всички действащи 10 пенсионни дружества в България и формират "третия стълб“ на системата. На практика те са още една инвестиционна възможност за натрупване на спестявания наред с взаимните фондове, застраховките "Живот“ и други алтернативи.

Замисълът на ДПФ е да са целеви, макар да не се различават много по начин на структуриране и управление от един балансиран или консервативен взаимен фонд, като също средствата по личните партии могат да се теглят и предсрочно при нужда, а не чак когато настъпи време за пенсия. Все пак може да приемем, че целта на ДПФ е дългосрочно да осигурят средства за старини, докато парите от взаимните може да са например за образование на деца, пътувания или покриване на други разходи преди това. За да привлече инвеститори в доброволен пенсионен фонд, законодателят е осигурил някои предимства като данъчни облекчения, възможност за наследяване и други (виж карето). Вноските в ДПФ се трупат в индивидуална партида на всяко лице.

Ситуацията го налага

С Влошаването на пенсионните системи не само в България мисълта за старини е повече от наложителна. Преслав Китипов, който е дипломиран финансов консултант, дава пример за важността на спестяванията за пенсия с така наречения коефициент на заместване на дохода. Това е метрика, която прави НОИ и показва каква част от средната пенсия покрива средния осигурителен доход—за тази година той е на едно от рекордните си нива—над 50%. Дори и така това означава, че веднага след пенсиониране човек ще загуби половината от дохода си. И ако няма с какво да го компенсира, това ще наруши чувствително стандарта му.

"Коефициентът на заместване на дохода от държавното обществено осигуряване е над 50%, с тенденция за повишаване в краткосрочен план и прогноза за влошаване в дългосрочен план. Това показват данните от последния актюерски доклад на НОИ“, казва Китипов пред "Капитал“ с уточнението, че тези статистики се отнасят за средни стойности, които не отчитат индивидуалните особености на отделния човек, но очертават общите тенденции. "Ако доходът ни спадне с 50% или повече през първата година от пенсионирането в сравнение с този по време на активния ни период, стандартът ни на живот ще се понижи значително, ако разчитаме само на държавното осигуряване“, казва той.

Елате, пенсионни доброволци

В ДПФ може да се осигурява всяко физическо лице, което е навършило 16 години, като вноските могат да бъдат месечни, за друг период или еднократни. Те се правят от осигуреното лице, от работодателя, от двете страни едновременно, има възможност и от друг осигурител—физическо или юридическо лице в полза на трето. Пенсията, която ще се получава от ДПФ, е отделна и над тази от останалите източници, като тя може да се ползва пожизнено, срочно за старост или еднократно получаване на натрупаните средства. Освен това

средствата може да се теглят предсрочно от осигуреното лице, а ако са правени от работодателя—най-рано 5 години преди навършване на възрастта за пенсия.

Към края на юни тази година в ДПФ има осигурени почти 640 хил. души, а общите активи под управление в тях са 1.5 млрд. лв. Подобно на останалите фондове, и те инвестират средствата на осигурените във финансови инструменти като акции, облигации, други ценни книжа, депозити, но за разлика от универсалните и професионалните фондове имат малко по-либерални ограничения за инвестициите си, като целта е по-висока доходност. Друг въпрос е дали такава консистентно се постига.

И доходността е

От началото на годината до края на август доходността на доброволните фондове варира между 0.1 и 7%, макар и това да е доста кратък период за толкова дългосрочна схема. По-ясен подход е да се вземат поне 5 и 10 години, където доходностите скачат (виж таблицата), но има доста по-голяма ножица между отделните доброволни фондове. Средно според индекса Volidex тя е 36%, като това е на база нетна стойност на един дял—без таксите. Тези резултати все пак са по-високи от средните показатели при универсалните фондове, които са задължителни за всички осигурени.

И при доброволните фондове, както при универсалните обаче, е проблем липсата на избор между отделни стратегии—т.нар. мултифондове. "Фондовете със значителен пазарен дял инвестират консервативно. Това може да е предимство за хора, които са близо до пенсия, но недостатък за тези с дългосрочен хоризонт и рисков профил, позволяващ по-агресивни вложения“; коментира Преслав Китипов.

Консервативният характер на фондовете означава, че те инвестират предимно в ДЦК и корпоративни облигации—към края на полугодieto 56% от активите на доброволните фондове са в дългови инструменти, 23% в акции и права, а почти 20% в дялове на взаимни и алтернативни фондове и една минимална част в банкови депозити, показват данните на КФН. Разпределенията са доста под тези на универсалните фондове, при които 67.5% са в дългови инструменти, 16% в акции и права, а 14 в други инвестиционни фондове. Или можем да кажем, че доброволните фондове са една идея по-рискови от задължителните универсални, търсейки повече доходност. А и това съотношение варира в широки граници в портфейлите на отделните компании—като цяло тези с местна собственост са по-склонни да предпочитат акции и корпоративни облигации. Но това е гарнирано и с допълнителен риск—често тези инвестиции са в свързани с икономическата им група лица, което поражда сериозни конфликти на интереси.

Процентите, които се хранят с доходност Таксите са онази цена, която инвеститорите плащат за това, че друг управлява парите им. Пенсионните доброволни фондове налагат едни от най-високите комисиони в България, но за разлика от универсалните, при тях има някаква форма на конкуренция, отразяваща се и в тях. Но все пак дяволът е в детайлите—позакон максималната такса може да е—внимание—7% от всяка осигурителна вноска плюс до 10% от реализирания доход от инвестираните средства. При универсалните фондове аналогичните ограничения са съответно 3.75% и 0.75%, но не от дохода, а от нетните активи, т.е. натрупванията по партидата.

Но при ДПФ никой не налага максималните такси за вноска—те варират от около 4% до малко под 2%, в зависимост от размера на вноската, броя на осигурените (ако са от работодател) и други условия, според отделните пенсионни дружества. А инвестиционната такса при отделните дружества варира между 4.5 и тавана от 10%. Те налагат и други такси, определени по закон, като такива за откриване на партида, теглене и други. Затова е много важно освен доходността да се гледат и таксите. "Само конкуренцията може да предостави избор, който да позволи на потребителите да изберат продукти с по-ниски такси при равни други условия“; казва Преслав Китипов.

По колко да внасям

Няма ограничение за размера на вноските—към края на юни средният им размер е близо 70 лв. на месец, като варират от 23 до 170 лв. При вноска за собствена сметка това зависи от сумата, която би могъл да отдели инвеститорът. Вноските може да се правят на каса, но най-лесно е през мобилните банкирания, където да се спести и от такса за превод.

Размерът на осигурителните вноски може да се променя всеки момент от вносителя, но все пак от него зависи и таксата—пенсионните дружества имат интерес да привличат по-големи вноски чрез по-ниски такси. "Преди всичко трябва да си отговорим на въпроса "кое е моето число“;

Това е сумата, която ще ни бъде необходима на 65 години, за да допълним пенсионния си доход. Тя задължително трябва да бъде съобразена с дългосрочните прогнози за инфлация“, казва Преслав Китипов. И обобщава: "Следва да съобразим и профила на фонда, както и съотношенията на инвестициите в него, за да можем да определим желания процент спрямо общото ни портфолио. След тези изчисления можем индивидуално да определим каква част е рационално да вложим в ДПФ.“ в крайна сметка всеки може да прецени и претегли плюсовете и минусите на доброволното осигуряване. За съжаление в България инвестиционният пенсионен сектор, а и мироглед на хората са малко консервативни, което ограничава конкуренцията и развитието на пазара, а оттам и по-гъвкавите възможности. IK

***

Плюсове и минуси

Облекчение за направените вноски в ДПФ до 10% от годишната данъчна основа

Партидата не подлежи на изпълнение от ЧСИ ©Размерът на вноските може да се променя всеки момент от вносителя

Наследяване на натрупаните суми от лица, посочени от осигурения

Право да се прехвърлят в друг пенсионен фонд натрупаните средства

Осигуреното лице има право всеки момент да получи пълния размер на средствата

Високи такси-могат да се понижат чрез размера на вноските или избор на фонд с ниски

Липса на избор за риск-т.нар. мултифондове, които да предлагат различно ниво на риск и доходност

Все още прекалено консервативен характер на инвестициите

***

ТАБЛИЦА

ДОХОДНОСТ, АКТИВИ И ОСИГУРЕНИ

Осигурителна компания

ПОК ДОВЕРИЕ

ПОК "СЪГЛАСИЕ"

ПОКДСК-РОДИНА

ПОД АЛИ АНЦ БЪЛГАРИЯ

ПОК **ОББ**

ПОЛД "ЦКБ-СИЛА"

ПОД БЪДЕЩЕ

ПОД "ТОПЛИНА"

ПОИ

ПОД ДАЛЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ СРЕДНО ДОХОДНОСТ (VOLIDEX) ДПФ СРЕДНО ДОХОДНОСТ (UNIDEX) УПФ

в. Капитал,

20.09.2024

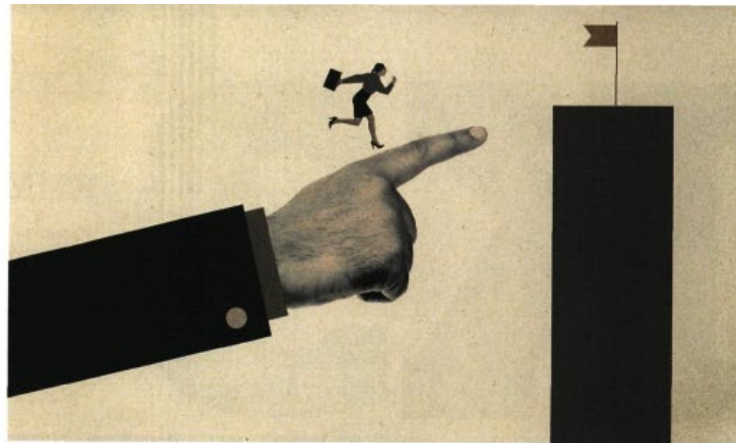
-

<http://www.mediazoom.bg/?urlto=54450696>

Когато стане въпрос за пенсионното осигуряване, хората често се обърват — колко от дължките им от заплатата отиват за пенсия, колко от останалата част е в задължителен частен фонд. Да — думата е „задължителен“ — по закон от трудовия доход на всеки роден след 31 декември 1959 г. се удържат всеки месец по 14.8%, които отиват в държавния НОИ, и 5% в частен универсален пенсионен фонд. Това важи за най-масовата трета категория труд, а за първа и втора отиват още 7, или 12% се превеждат и в професионален фонд, с които да се подсилят ранното пенсиониране. Вносната в частен фонд трябва да компенсира спада при държавната осигуровка, която за родените преди 1960 г. е общо 19.8, но отива изцяло в държавния осигурителен институт.

Има обаче и една трета група — на желаещите да отделят допълнителни средства за своята пенсия на доброволен принцип. Такава възможност дават доброволните частни фондове (ДПФ), които се предлагат от всички действащи 10 пенсионни дружества в България и формират „третия стълб“ на системата. На практика те са още една инвестиционна възможност за натрупване на спестявания наред с взаимните фондове, застраховките „Живот“ и други алтернативи.

Замисълът на ДПФ е да са цели, макар да не се различават много по начин на структуриране и управление от един балансиран или консервативен взаимен фонд, като също средствата по личните партии могат да се теглят и предсрочно при нужда, а не чак когато настъпи време за пенсия. Все пак може да приемем, че целта на ДПФ е дългосрочно да осигурят средства за старини, докато парите от взаимните може да са например за образование на деца,

// ТРЕТИЯТ СТЪЛБ

Доброволен пенсионен фонд — заслужава ли си

☛ Загелянето на средства за старини е важно на фона на загъващата се пенсионна система.

☛ Доброволните фондове са вариант, който обаче върви със своите плюсове и минуси.

☛ Постиганата доходност и най-вече таксите им засега не предполагат те да са най-атрактивната инвестиционна възможност.

автор

Тодор Тодоров | todor.todorov@capital.bg

пътвания или покриване на други разходи преди това. За да привлече инвеститори в доброволен пенсионен фонд, законодателът е осигурил някои предимства като данъчни облекчения, възможност за наследяване и други (виж картата). Вноските в ДПФ се трупат в индивидуална партида на всяко лице.

Ситуацията го налага

С влошаването на пенсионните системи не само в България мисълта за старини е повече от наложителна. Преслав Китилов, който е дипломиран финансов консултант, дава пример за важността на спестяванията за пенсия с така наречения коефициент на заместване на дохода. Това е метрика, която прави НОИ и показва каква част от средната пенсия покрива средния осигурителен доход — за тази година той е на едно от рекордните си нива — над 50%. Дори

и така това означава, че веднага след пенсиониране човек ще загуби половината от дохода си. И ако няма с какво да го компенсира, това ще наруши чувствително стандарта му.

„Коефициентът на заместване на дохода от държавното обществено осигуряване е над 50%, с тенденция за повишаване в краткосрочен план и прогноза за влошаване в дългосрочен план. Това показват данните от последния актоерски доклад на НОИ“, казва Китилов пред „Капитал“ с уточнението, че тези статистики се отнасят за средни стойности, които не отчитат индивидуалните особености на отделния човек, но очертават общите тенденции. „Ако доходът ни спадне с 50% или повече през първата година от пенсионирането в сравнение с този по време на активния ни период, стандартът ни на живот ще се понижи значително, ако

разчитаме само на държавното осигуряване“, казва той.

Елате, пенсионни доброволци

В ДПФ може да се осигурява всяко физическо лице, което е навършило 16 години, като вноските могат да бъдат месечни, за друг период или еднократно. Те се правят от осигуреното лице, от работодател, от двете страни едновременно, има възможност и от друг осигурител — физическо или юридическо лице в полза на трето. Пенсията, която ще се получава от ДПФ, е отделна и над тази от останалите източници, като тя може да се ползва пожизнено, срочно за старост или еднократно получаване на натрупаните средства. Освен това средствата може да се теглят предсрочно от осигуреното лице, а ако са правени от работодателя — най-рано 5 години преди навършване на възрастта за пенсия.

Към края на юни тази година в ДПФ има осигурени почти 640 хил. души, а общите активи под управление в тях са 1.5 млрд. лв. Подобно на останалите фондове, и те инвестират средствата на осигурените във финансови инструменти като акции, облигации, други ценни книжа, депозити, но за разлика

К | ДОХОДНОСТ, АКТИВИ И ОСИГУРЕНИ

Доброволни пенсионни фондове

Осигурителна компания	Доходност, към 30.VIII, %			Брой осигурени	Към 30 юни 2024		
	УТД*	5 години	10 години		Месечни вноски, средно на лице, лв.	Средства на едно лице, средно, лв.	Активи (хил. лв.)
ПОК ДОВЕРИЕ	4.45	7.52	28.33	140 220	73	1 294	181 471
ПОК „СЪГЛАСИЕ“	0.10	22.89	56.42	50 209	35	2 113	106 075
ПОК ДСК-РОДИНА	4.76	8.38	32.17	114 155	23	1 407	160 667
ПОД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ	4.91	10.51	24.98	211 507	170	2 998	633 996
ПОК ОББ	5.94	13.09	34.53	45 852	166	4 808	220 474
ПОАД „ЦКБ-СИЛА“	3.87	24.56	54.16	55 314	108	2 200	121 680
ПОД БЪДЕЩЕ	7.12	15.66	31.95	7 512	35	2 569	19 300
ПОД „ТОПЛИНА“	6.77	19.92	41.40	11 256	45	1 349	15 185
ПОИ	4.64	12.46	27.56	439	120	2 308	1 013
ПОД ДААЛБОГГ: ЖИВОТ И ЗДРАВЕ	5.92	-	-	3 423	106	1 274	4 362
СРЕДНО ДОХОДНОСТ (VOLINDEX) ДПФ	4.01	13.06	36.08	639 887	70	2 288	1464 223
СРЕДНО ДОХОДНОСТ (UNINDEX) УПФ	3.57	8.79	24.61				

* от началото на годината

Източник: КФН, изчисления на „Капитал“ на база нетна стойност на един дял

от универсалните и професионалните фондове имат малко по-либерални ограничения за инвестициите си, като целта е по-висока доходност. Друг въпрос е дали такава consistently се постига.

И доходността е

От началото на годината до края на август доходността на доброволните фондове варира между 0.1 и 7%, макар и това да е доста кратък период за толкова дългосрочна схема. По-ясен подход е да се вземат поне 5 и 10 години, където доходностите скачат (виж таблицата), но има доста по-голяма ножица между отделните доброволни фондове. Средно според индекса Volindex тя е 36%, като това е на база нетна стойност на един дял — без таксите. Тези резултати все пак са по-високи от средните показатели при универсалните фондове, които са задължителни за всички осигурени.

И при доброволните фондове, както при универсалните обаче, е проблем липсата на избор между отделни стратегии — т.нар. мултифондове. „Фондовете със значителен пазарен дял инвестират консервативно. Това може да е предимство за хора, които са близо до пенсия, но недостатък за тези с дългосрочен хоризонт и рисков профил, позволяващ по-агресивни вложения“, коментира Преслав Китипов.

Всяко пенсионно дружество предлага само по един доброволен фонд.

Консервативният характер на фондовете означава, че те инвестират предимно в ДЦК и корпоративни облигации — към края на полугодиято 56% от активите на доброволните фондове са в дългови инструменти, 23% в акции и права, а почти 20% в дялове на взаимни и алтернативни фондове и една минимална част в банкови депозити, показват данните на КФН. Разпределението са доста под тези на универсалните фондове, при които 67.5% са в дългови инструменти, 16% в акции и права, а 14 в други инвестиционни фондове. Или можем да кажем, че доброволните фондове са една идея по-рискови от задължителните универсални, търсейки повече доходност. А и това съотношение варира в широки граници в портфейлите на отделните компании — като цяло тези с местна собственост са по-склонни да предпочитат акции и корпоративни облигации. Но това е гарнирано с допълнителен риск — често тези инвестиции са в свързани с икономическата им група лица, което поражда сериозни конфликти на интереси.

Процентите, които се хранят с доходност

Таксите са онази цена, която инвеститорите плащат за това, че друг управлява парите им. Пенсионните доброволни фондове налагат едни от най-високите комисиони в България, но за разлика от универсалните, при тях има някаква форма на конкуренция, отразяваща се и в тях. Но все пак дяволът е в детайлите — по

закон максималната такса може да е — внимание — 7% от всяка осигурителна вноска плюс до 10% от реализирания доход от инвестираните средства. При универсалните фондове аналогичните ограничения са съответно 3.75% и 0.75%, но не от дохода, а от нетните активи, т.е. натрупванията по партидата.

Но при ДПФ никой не налага максималните такси за вноска — те варират от около 4% до малко под 2%, в зависимост от размера на вноската, броя на осигурените (ако са от работодател) и други условия, според отделните пенсионни дружества. А инвестиционната такса при отделните дружества варира между 4.5 и тавана от 10%. Те налагат и други такси, определени по закон, като такива за откриване на партида, теглене и други. Затова е много важно освен доходността да се гледат и таксите. „Само конкуренцията може да предостави избор, който да позволи на потребителите да изберат продукти с по-ниски такси при равни други условия“, казва Преслав Китипов.

По колко да внасям

Няма ограничение за размера на вноските — към края на юни средният им размер е близо 70 лв. на месец, като варират от 23 до 170 лв. При вноска за собствена сметка това зависи от сумата, която би могъл да отдели инвеститорът. Вноските може да се правят на каса, но най-лесно е през мобилните банкирания, където да се спести и от такса за превод. Размерът на осигурителните

Плюсове и минуси

- Облекчение за направените вноски в ДПФ до 10% от годишната данъчна основа
- Партидата не подлежи на изпълнение от ЧСИ
- Размерът на вноските може да се променя всеки момент от вносителя
- Наследяване на натрупаните суми от лица, посочени от осигурения
- Право да се прехвърлят в друг пенсионен фонд натрупаните средства
- Осигуреното лице има право всеки момент да получи пълния размер на средствата

- Високи такси — могат да се понижат чрез размера на вноските или избор на фонд с ниски
- Липса на избор за risk — т.нар. мултифондове, които да предлагат различно ниво на risk и доходност
- Все още прекалено консервативен характер на инвестициите

вноски може да се променя всеки момент от вносителя, но все пак от него зависи и таксата — пенсионните дружества имат интерес да привличат по-големи вноски чрез по-ниски такси. „Преди всичко трябва да си отговорим на въпроса „кое е моето число“. Това е сумата, която ще ни бъде необходима на 65 години, за да допълним пенсионния си доход. Тя задължително трябва да бъде съобразена с дългосрочните прогнози за инфлация“, казва Преслав Китипов. И обобщава: „Следва да съобразим и профила на фонда, както и съотношенията на инвестициите в него, за да можем да определим желанния процент спрямо общото ни портфолио. След тези изчисления можем индивидуално да определим каква част е рационално да вложим в ДПФ.“ В крайна сметка всеки може да прецени и претегли плюсовете и минусите на доброволното осигуряване. За съжаление в България инвестиционният пенсионен сектор, а и мнотроглед на хората са малко консервативни, което ограничава конкуренцията и развитието на пазара, а оттам и по-гъвкавите възможности. **IK**